

A black and white profile portrait of John McCain, looking towards the right. He is wearing a dark suit jacket, a light blue shirt, and a blue tie. The background is dark.

**JOHN
MCCAIN**
& MARK SALTER

**NEPOKOJNÁ
VLNA**

DOBŘE ČASY,
SPRÁVNÉ CÍLE,
SKVĚLÉ BOJE
A DALŠÍ DŮVODY
K VDĚČNOSTI

 BOURDON

NEPOKOJNÁ VLNA

**JOHN MCCAIN
& MARK SALTER**

NEPOKOJNÁ VLNA

**DOBŘÉ ČASY,
SPRÁVNÉ CÍLE,
SKVĚLÉ BOJE
A DALŠÍ DŮVODY
K VDĚČNOSTI**

 BOURDON

THE RESTLESS WAVE

Good Times, Just Causes, Great Fights,
and Other Appreciations

Copyright © John McCain and Mark Salter, 2018

Translation © Jan Zasadil a kolektiv

Czech edition © Bourdon, 2018

All rights reserved

ISBN 978-80-7611-001-4

*Arizoňanům s vděkem
za čest zastupovat je
v Senátu Spojených států.*

Ó, Věčný Otče, k tobě kdo Inou,
jenž vládneš nepokojnou vlnou,
jenž kážeš ohromným hlubinám
jen v březích zůstat, jež určil sám –
ó, slyš nás volající, kteří
tě prosí za své v širém moři.
– HYMNUS NÁMOŘNICTVA

Obsah

Nahromaděné vzpomínky	11
KAPITOLA PRVNÍ Bez ústupu	21
KAPITOLA DRUHÁ Na prvním místě vlast	39
KAPITOLA TŘETÍ O nás	73
KAPITOLA ČTVRTÁ Ve společnosti hrdinů	105
KAPITOLA PÁTÁ Arabské jaro	145
KAPITOLA ŠESTÁ Bojovat dobrý boj (s Tedem Kennedym i proti němu)	181

KAPITOLA SEDMÁ

Nět

(Poznej svého nepřítele)

215

KAPITOLA OSMÁ

Poznej sám sebe

(Obrana Západu)

253

KAPITOLA DEVÁTÁ

Část pevniny

(Amerika unikátní)

279

KAPITOLA DESÁTÁ

Běžné pořadí

307

Skryté údolí

335

Poděkování

345

Rejstřík

346

O autorech

359

Nahromaděné vzpomínky

Do očí mi vhrkly slzy, když jsem sledoval ty staré muže, jak pochodují. Ten pohled měl zvláštní význam, ale nebyl mi cizí a má reakce mne překvapila. Přehlídek u příležitosti Dne obětí války a Dne válečných veteránů jsem se účastnil pravidelně a stárnoucí veterány bitev se vztyčenými hlavami a vypnutými hruděmi, kteří si připomínali svou službu a vzdávali hold přátelům, o něž přišli, jsem vídával v desítkách měst po celé Americe. Dosud jsem vždy city udržel na uzdě.

Při padesátém výročí překvapivého útoku Japonska na Pearl Harbor jsem byl pozván na oficiální vzpomínkovou akci. Mezi účastníky byl také prezident Spojených států George H. W. Bush, který přednesl emotivní a památný projev u památníku lodi USS *Arizona*. Předpokládal jsem, že jako senátor ve svém prvním období jsem byl mezi čestné hosty zařazen proto, že se tato slavná loď jmenovala podle státu, který zastupuji. Nebo možná proto, že jsem námořní veterán, syn a vnuk admirálů, a jednalo se o námořní přehlídku.

Můj nejlepší přítel z námořní akademie, Chuck Larson, se stal hostitelem a ceremoniářem vzpomínkového protokolu na *Arizoně*. Chuck měl mnohem zaslužitější kariéru u námořnictva než já. Pokračoval po trajektorii, která se od mé začala odklánět již v prvním ročníku na akademii, ze kterého postoupil jako nejlepší, zatímco já jako jeden z nejhorších. Prošli jsme spolu bojovým výcvikem a zůstali nejbližšími přáteli.

Chuck se postupně stal letcem, námořníkem na ponorce a pobočníkem prezidenta Richarda Nixona. Ve svých třiačtyřiceti byl povýšen na kontraadmirála jako jeden z nejmladších důstojníků v dějinách námořnictva, který této hodnosti kdy dosáhl. Byl jediným člověkem, který sloužil na pozici náčelníka Námořní akademie Spojených států dvakrát. V den padesátého výročí Pearl Harboru měl čtyři hvězdy a byl vrchním velitelem všech ozbrojených sil Spojených států v Pacifiku, CINCPACu, základnou na Havaji – největšího operačního celku v armádě USA, pod který kdysi spadal i můj otec.

Ceremonie na *Arizoně* představovala hlavní událost vzpomínkového víkendu. Stejně jako já i prezident poté navštívil palubu bitevníku USS *Missouri*, který se vrátil z operací v Perském zálivu, aby se připojil k uctění památky dne. Byla to jeho poslední mise před tím, než byl vyřazen z provozu. Válka, která pro Spojené státy začala v Pearl Harboru, skončila na jeho palubě. Můj dědeček byl u toho a z první řady vyšších důstojníků sledoval kapitulaci ceremonii.

Můj otec, kapitán ponorky, na něj čekal v tokijském přístavu, aby se s ním sešel – jak se ukázalo, naposledy. Toho odpoledne spolu poobědvali v důstojnické kantýně depotní lodě jeho ponorky. Když se tenkrát rozloučili, nastoupil můj dědeček cestu domů do Coronada v Kalifornii. Zemřel na infarkt den po svém návratu během uvítacího večírku, který pro něj uspořádala má babička. Bylo mu teprve jednašedesát, ale vypadal o desítky let starší. Byl vyžilý nad svá léta „bouřlivým žitím“, jak tomu říkal, a utrpením války. Můj otec, který svého otce obdivoval nade všechny muže, byl k neutěšení. O mnoho let později podrobně vzpomínal na jejich poslední setkání a poslední slova, která mu dědeček řekl: „Synu, není nic většího než položit život... za vlast a hodnoty, ve které člověk věří.“

Den před ceremonií na *Arizoně* jsem se připojil k malé skupině starších senátorů a veteránů bitev, mezi nimi k lídru republikánské většiny v senátu, Bobu Dolovi, a staršímu senátorovi z Havaje, Danu Inouyemu. Bob sloužil v 10. horské divizi armády. Několik týdnů před koncem války v Evropě byl vážně raněn v Itálii v Apeninách střelbou z kulometu, když se snažil zachránit svého padlého radistu. Zranění ho stála ochrnutí pravé ruky a ztrátu většiny citu v levé ruce. Zhruba ve stejnou dobu velel

Dan útoku na německé bunkry v Toskánsku. Byl postřelen do břicha a granát mu utrlh pravou ruku. Bojoval dál a později byl za chrabrost vyznamenán Medailí cti. Bob a Dan byli déle přáteli než senátory. Seznámili se, když se zotavovali ze svých zranění ve Vojenské nemocnici Percyho Jonese v Battle Creek v Michiganu spolu s dalším budoucím senátorem, Philem Hartem, který byl raněn při vylodění v Normandii.

V ten den jsme sledovali dva tisíce přeživších z Pearl Harboru pochodovat k uctění památky svých padlých. Většině z nich bylo patrně přes sedmdesát. Jejich důstojné vystupování neznevažoval ani jejich neformální ústroj, ani déšť, ani jásání davu, lemujícího trasu přehlídky. Několik z nich nebylo schopno chůze, a tak jeli na armádních nákladáčích. Zničehonic mě to přemohlo. Možná na mě tak zapůsobily vážné tváře a vzpřímené držení těla, které poukazovalo na těžce nabytou důstojnost. Možná to bylo těmi muži, kteří se vezli na korbách, ale dokázali se držením těla vyrovnat pochodujícím v útvaru. A třeba to bylo tím, jak na nás otočili hlavy, když procházeli kolem nás, a pozorností, kterou jim Bob a Dan opláceli. Trochu jsem se za tu reakci zastyděl a přiznal Danovi: „Nevím, co se to se mnou poslední dobou děje. Asi začínám být sentimentální s věkem.“ Aniž by odtrhl pohled od pochodujících, tiše odpověděl: „Nahromaděné vzpomínky.“

Přesně tak. Nahromaděné vzpomínky. Dosáhl jsem věku, kdy jsem začal pocítovat jejich tíhu. Vzpomínky vyvolané spojením s nějakým člověkem nebo událostí, známým příběhem, slovním obratem nebo písničkou. Vzpomínky na silné zkušenosti, na rodinu a přátele z dob mládí, na boje za různé věci – ty, které stály za to, i ty, které až tolik ne – některé vyhrané, jiné prohrané, na dobrodružství větší, než jaká si dítě dokáže představit. Vzpomínky na život, který již tehdy podle mého patřil neobyčejnému klikaři, i na zkrácené životy přátel, kteří byli statečnější, ale neměli tolik štěstí, vzpomínky, které na mysli vytanuly díky veteránům války, ve které jsem nebojoval, ale věděl něco o tom, co je mohla stát a co jim mohla dát.

Byl jsem pětiletý kluk a hrál si na zahrádce před naším rodinným domovem v New London v Connecticutu, když u nás zastavil černý sedan a jakýsi námořní důstojník, který stáhl okýnko, zavolal na mého otce: „Jacku, Japončáci vybombardovali Pearl Harbor.“ Ta zpráva a pohled na

mého otce, jak nastupuje do toho auta, tvoří jednu z mých nejsilnějších vzpomínek a jedinou vzpomínku na mého otce z válečných let, kterou jsem si celá ta léta udržel. Víím, že na moře nevyplul okamžitě, a víím, že jsme se s ním na krátkou dobu znovu shledali, když byl převelen z velení ponorce v Atlantiku na jinou ponorku na pacifickém bojišti. Přesto si nepamatuji, že bych otce viděl od chvíle, kdy nastoupil do černého sedanu, až do konce války, kdy přišel o svého otce a mnohé přátele. Vrátil se jiný, jak tomu u většiny veteránů bojů bývá, vyrovnanější a vážný. Chápal jsem, čím si veteráni Pearl Harboru museli projít. Tento soucit ve mně rozdmýchal vlastní vzpomínky a přivedl mě k slzám.

Dnes cítím tíhu vzpomínek samozřejmě ještě víc. Tolik jsem jich od té doby nahromadil. V roce 1991 mi bylo pár let přes padesát. Teď je mi jednaosmdesát. Je mi o dvacet let víc, než bylo mému dědovi, když zemřel, a o víc než deset let víc, než bylo mému otci, když jsme ho pochovali – právě v den, kdy jsem opouštěl námořnictvo, a rok před tím, než jsem prošel volbami do Kongresu a stal se reprezentantem.

Čtvrt století nových vzpomínek, nových věcí, za které člověk mohl tu úspěšně, tu neúspěšně bojovat, nových přátel a několika nových nepřátel, dalších chyb a životních lekcí, nových zkušeností, které můj život obohatily za hranice mých nejdivočejších snů, takže se mám za ještě většího šťastlivce než v roce 1991.

Samozřejmě, že čím déle žijeme, tím více toho také ztrácíme, a mnozí, kteří v mých vzpomínkách vystupují velmi výrazně, již odešli ze scény. Přátelé z válečného zajetí zesnuli. Bob Craner, můj nejbližší přítel v zajetí a muž, který mě dostal zpátky na nohy poté, co mě Vietnamci donutili k falešnému doznání a propagandistickému prohlášení, zemřel před mnoha lety. Můj vzor, vyšší důstojník Bill Lawrence, zemřel v roce 2005. Ned Shuman, jehož povzbuzení bylo balzámem v nejhorsích chvílích, je v Pánu. A Bud Day, nejdrsnější chlap, kterého jsem kdy poznal, veterán tří válek, který mě v prvních těžkých měsících zajetí nenechal umřít, nás opustil před čtyřmi lety.

Blízcí přátelé ze Senátu již také zesnuli, včetně statečného Dana Inouye. Můj kamarád Fred Thompson, jehož společnost byla mou radostí, zemřel před dvěma lety. Lev Senátu, Ted Kennedy, se kterým jsem spolupracoval, bojoval bok po boku a vtipkoval v mnoha nejpamat-

nějších okamžicích mé práce v Senátu, podlehl v roce 2009 rakovině, kterou teď mám já. Já a Ted jsme sdíleli přesvědčení, že boj bez spojenců si nelze užívat. Za dobu svého působení jsme spolu zažili kruté boje – kruté, smysluplné a zábavné. Miloval jsem každou minutu.

Ostatní přátelé již také odešli. Jsem v pokušení říct, že předčasně, ale to není pravda. Co nám Bůh a štěstěna nabídnou, musíme přijmout s vděčností. Náš čas je naším časem. Je na nás, abychom z něj vydobyli maximum, aby z něj bylo víc než součet našich dní. Bůh ví, že můj drahý přítel Chuck Larson, ke kterému jsem vzhlížel od chlapeckých let, svého maxima dosáhl. V roce 2014 ho zabila leukémie. Byl pochován na hřbitově námořní akademie na Hospital Point, krásném místě s výhledem na ústí řeky Severn, kde se naše cesty zkrížily poprvé.

Dostalo se mi více let než mnohým a vyvázl jsem jen o vlasek tolikrát, že jsem si jich dokázal vážit – nejen jako vzpomínek, ale také v době, kdy jsem je prožíval. Nejednou starý paprika jako já dospěje do svých posledních let a byl by si přál, aby v životě dokázal víc žít přítomným okamžikem a vychutnával si své dny, když se odehrávaly. Já ne, přátelé. Já ne. Svůj život jsem miloval. Celý svůj život. Možná jsem vyplýval víc než málo dní úsilími, která se později ukázala méně důležitými, než jak se mi zdála tehdy. Některé věci se nepovedly tak, jak jsem doufal. Zažil jsem těžké chvíle a také pár zklamání. Ale, Bože, jak já si život užíval! Každý zatracený den. Žil jsem s odhodláním. Sloužil jsem cílům větším než mé vlastní potěšení či výhody, ale hodlal jsem si užívat zkušenosti, a užíval jsem si je. Chtěl jsem žít v údivu, plný vzrušení, s kuráží a užitěčně, a žil jsem tak.

Vše se to dá přede vším ostatním připsat hlavně jedné věci. Celý život jsem nepokojný – dokonce i teď, kdy je čas čím dál vzácnější. Amerika a arizonští voliči mi dovolili mou nepokojnost napřít do svých služeb. Měl jsem to obrovské štěstí, že jsem mohl šedesát let života strávit prací pro naši vlast, chránit její bezpečí, prosazovat její ideály, podporovat její nepostradatelné přispění k pokrokům lidstva. Nebyla to dokonalá služba, to bezpochyby ne, a byly chvíle, kdy by naší vlasti bývalo prospělo, kdyby se jí mé pomoci dostalo o něco méně. Snažil jsem se ale o to, abych si tu čest mohl zasloužit, a byl jsem tisícinásobně odměňován dobrodružstvími a objevy, dobrou společností přátel a uspokojením

ze služby něčemu důležitějšímu, než jsem sám, i tím, že jsem něco málo mohl odehrát v příběhu Ameriky a dějinách, které jsme tvořili. Jsem za to velice vděčný.

Tyto pocity sdílím s dalším námořním letcem, správným chlapem a patriotem, kterého jsme si zvolili za svého jednačtyřicátého prezidenta, Geogem Herbertem Walkerem Bushem. Ten před šestadvaceti lety vzdal hold těm z vlastenců, kterým se za službu Americe odměny dlouhého života plného úspěchů a dobrodružství nedostalo.

U památníku lodi *Arizona* jsme se shromáždili v sedm hodin ráno 7. prosince 1991. Prezident a paní Bushová se svým doprovodem dorazili krátce nato. Chuck zahájil ceremonii a požádal námořního kaplana, aby přednesl modlitbu. V 7:55, na minutu padesát let od začátku útoku na Pearl Harbor, přejížděl před památníkem křižník USS *Chosin* a troubil, zatímco důstojníci a posádka, stojící podél jeho zábradlí, salutovali. Minuta ticha, kterou jsme uctili památku obětí, skončila přeletem čtyř stíhaček F-15, z nichž jedna vylétla vzhůru a pryč ve formaci chybějícího muže. V osm hodin zatroubil trubač k pozoru, vlajka vystoupala vzhůru a zazpívali jsme národní hymnu. Prezident a paní Bushová pak do šachty památníku vhodili květinové věnce.

Ministr obrany Dick Cheney uvedl vysloužilého námořního kapitána Donalda Rosse, který byl praporčík na lodi USS *Nevada*, jednom z osmi bitevníků kotvících v Pearl Harboru, když Japonci zaútočili. Byl tehdy první strojní důstojník lodi a podařilo se mu ji jako jediný z bitevníků dostat v ohnivé bouři do pohybu. *Nevadu* zasáhlo šest bomb a torpédo. Ross dvakrát ztratil vědomí kvůli dýmu a dvakrát ho resuscitovali. Jeden z výbuchů ho oslepil, ale loď se mu podařilo udržet pod parou dostatečně dlouho na to, aby ji vyvezl ven na místo, kde už neblokovala vjezd do přístavu. Za svou udatnost byl vyznamenán Medailí cti. V roce 1991 mu bylo jednaosmdesát, byl vyzáblý, hrbil se ve své bílé slavnostní námořní uniformě a chodil o holi. Smrt na něj počkala do příštího jara. Toho rána byl ale bujarý a plný emocí, když předával slovo svému spoluveteránovi z druhé světové války a skoro křičel: „Dámy a pánové, přivítejte prezidenta Spojených států!“

Prezident četl svou řeč z listu. Ten den měl před sebou ještě jeden delší projev o vůdčí roli Ameriky v poválečném světě a o mezinárodním

pořádku, na který jsme takřka padesát let dohlíželi. Jeho řeč u památ-níku ale byla věnována Američanům, kteří na úsvitu tohoto amerického století bojovali a pokládali životy. Nazval je „hrdiny přístavu“.

Když se dostal k závěru promluvy, jeho hlas zněl přesycený emocemi. Myslím, že v tu chvíli musel cítit nejen váhu obětí učiněných v Pearl Har-boru, ale také tíhu svých vlastních vzpomínek, vzpomínek na přátele, o které v této válce, v níž byl nejmladším pilotem u námořnictva, přišel.

„Pohledme zde do vody, čisté a klidné,“ pokynul, „která nás vybízí k poučení a vzpomínce. Jednou, v době, která se dnes zdá jako minulý život, objala nejskvělejší syny, jaké kdy kterýkoliv národ mohl mít, a odnesla je do lepšího světa.“ Odmlčel se a přerovnával si stránky své řeči, zatímco se snažil zadržet emoce, aby mohl pronést poslední větu své promluvy. „Ať jim Bůh požehná a ať Bůh žehná Americe, nejúchvat-nější zemi na světě.“

Nejúchvatnější země na světě, vskutku. Jaká čest, sloužit tak velké, bouřlivé, rozhádané, neumírněné, statečné a skvostné zemi, oplývající nejen úsilím a trůfalostí. Se všemi svými nedostatky, všemi svými chy-bami, všemi svými slabostmi lidské povahy, stejně viditelnými jako naše ctnosti, se vši nevraživostí a zlostí naší politiky se těšíme požehnání. Žijeme v zemi svobodných lidí, zemi, kde je možné cokoliv, zemi přístě-hovaleckých snů, zemi bohaté minulosti zapomenuté v honbě za před-stavou budoucnosti, zemi, která se opravuje a přetváří, zemi, kde člověk může uniknout následkům sebestředného mládí a poznat uspokojení z oběti pro ideály, kde existuje cesta od bezcílné rebelie k ušlechtilým činům a ze dna společenských tříd k nominaci na prezidentský úřad.

Těšíme se požehnání a na oplátku jsme požehnáním pro lidstvo. Uspořádání světa, kterému jsme pomáhali povstat z popela světové války a které dodnes bráníme, umožnilo více lidem než kdy dříve v ději-nách zbavit se tyranie a chudoby. Tato úchvatná země se dělila o své poklady a ideály a prolévala svou krev, aby pomohla utvořit jiný, lepší svět. A když jsme tak činili, stala se i naše vlastní civilizace spravedli-vější, svobodnější a zasloužitější a vedla si lépe než Amerika, jaká existo-vala, když jsem hleděl za svým otcem, který odcházel do války.

Dělali jsme chyby. Ne vždy jsme svou moc užívali moudře. Někdy jsme jí zneužívali a byli arogantní. Ovšem svá provinění jsme z většiny

uznávali, otevřeně jsme o nich debatovali a snažili jsme se polepšit. Dobro, které jsme pro lidstvo vykonali, přesahuje škody napáchané našimi omyly. Usilovali jsme o to, abychom učinili stabilnějším a bezpečnějším svět, ne jen vlastní společnost. Prosazovali jsme normy a pravidla mezinárodních vztahů, ze kterých mají prospěch všichni. Stavěli jsme se proti tyranům, když se svým lidem zacházeli špatně, byť nám samotným ničím nehrozili – ne vždy, ale často. Nekrademe bohatství jiným národům. Nezabíráme jejich půdu. Nestavíme zdi svobodě a příležitostem. Strháváme je.

Začít se bát světa, který jsme pomáhali uspořádat a tři čtvrtě století jej vedli, opustit ideály, které jsme po celém světě prosazovali, odmítnout povinnosti mezinárodního vůdcovství pro nějaký pomýlený nedomrlý nacionalismus, slátaný lidmi, kteří vždy raději najdou obětní beránky, než aby problémy skutečně řešili, není vlastenecké. Americký nacionalismus není stejný jako v ostatních zemích. Není naivní ani imperialistický ani xenofobní – nebo by takový být neměl. Tyto přídomky patří jiným vyčpělým dogmatům, která Američané již odevzdali spálenišťům dějin.

Žijeme v zemi tvořené ideály, ne krví a půdou. Doma jsme opatrovníci těchto ideálů a v cizině jsme jejich zastánci. Ve světě jsme udělali velmi mnoho dobra, protože věříme, že naše ideály jsou přirozenou touhou celého lidstva a že zásady, pravidla a spojenectví mezinárodního uspořádání, na které jsme dohlíželi, zlepšují bezpečnost a blahobyt všech, kteří se k nám přidají. Toto vůdčí postavení si vybralo svou cenu, ale stali jsme se díky němu také nesrovnatelně mocnými a bohatými. Máme morální povinnost pokračovat v tomto spravedlivém a opodstatněném úsilí. Bylo by pro nás víc než hanebné, kdybychom naši vůdčí roli postoupili jiným mocnostem – mocnostem, které naše hodnoty odmítají a náš vliv nesou nelibě. Ve světě, kde naše vůdcovství a ideály chybí, se nám nemůže dařit. Nezasloužili bychom si to.

Sloužil jsem této věci celý život. Ne vždy jsem sloužil dobře. Dokonce jsem si ne vždy vážil toho, že mohu sloužit. Mezi oněch několik kompenzací za dlouhověkost patří pronikavý pohled do zpětného zrcátka. Byl jsem součástí něčeho většího, než jsem já, co mne dále vedlo svou stopou i v dobách, kdy mne od cíle odloudily osobní zájmy. Ať už vědomě či

ne, byl jsem součástí podniku, kterým Amerika činila budoucnost lepší než minulost.

Ano, bavilo mě to, všechno, a byl bych rád, kdyby to mohlo pokračovat. Boj bez spojenců je boj bez radosti a nevadilo by mi přispět svou troškou do mlýna na některý dobrý účel, než ze mě zbude jen vzpomínka. Kdo ví, třeba mě ještě na jedno kolo do ringu pustí. A třeba ne. Budiž. Žil jsem v této úchvatné zemi většinu času z osmi desetiletí a v jejích službách jsem měl dostatek přátelství a dobrých bojů, abych uspokojil dokonce i svou nepokojnou náturu. O některých z nich vyprávím na následujících stránkách.

Kdo jsem, abych si stěžoval? Jsem největší šťastlivec na Zemi.

John McCain

Cornville, Arizona